

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNDE EVRENSEL VE İNSANİ DEĞERLERİN KAZANDIRILMA SÜRECİNİN, SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE EDUCATION PROCESS OF UNIVERSAL AND HUMANITARIAN VALUES UNDER CONSIDERATION OF THE OPINIONS OF CLASSROOM TEACHERS

Canan Turan

Sakarya University, Faculty of Education, Sakarya-Turkey

cturan-54@hotmail.com

Asist. Prof. Dr. Serhat Arslan

Sakarya University, Faculty of Education, Sakarya-Turkey

serhatarslan@sakarya.edu.tr

ÖZET

Kişisel ve toplumsal hayatımız içerisinde, sahip olduğumuz değerler, yaşamımızın önemli ve vazgeçilmez bir parçasıdır. Hatta yaşamımızı bu değerlere göre yönlendirir ve kararlarımızı yine bu değerlere göre veririz. Özellikle toplumla paylaştığımız değerlerin büyük bölümünü eğitim kurumlarında ediniriz. Bu yüzden evrensel ve insani değerlerin öğretiminde özellikle sınıf öğretmenlerinin görüşleri büyük önem kazanmaktadır. Çalışmada amaç, ilkököl düzeyinde, sınıf öğretmenlerinin “evrensel” ve “insani” değerleri kazandırma sürecinde, uyguladıkları yöntem ve teknikleri tespit etmek, aile-okul ve çevrenin bu sürece etkisini saptamaktır. Bu araştırma, ilkököl öğrencilerinde evrensel ve insani değerlerin kazandırılma sürecinin, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan nitel bir çalışmadır. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2014–2015 eğitim öğretim yılında Sakarya ilinde farklı okullarda görev yapmakta olan ilkököl sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Görüşme yöntemiyle 30 öğretmen, 6 sorudan oluşan gözlem formları ile veri toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre ilkököl sınıf öğretmenlerinin evrensel ve insani değerleri kazandırmak için en fazla drama, örnek olay ve empatik düşünme yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler üzerinde etkisi düşünüldüğünde evrensel ve insani değerlerin içselleştirilmesinde öğretmenler, rol model olma durumunu da göz önünde bulundurdıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere evrensel ve insani değerleri kazandırmada aile-okul-çevre işbirliğinin ve tutarlılığının önemli olduğu, ailenin desteğinin her zaman gerektiği ve çevrenin öneminin büyük olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Sonuç olarak diyebiliriz ki, değerler eğitimi uygulamalarından etkili sonuçlar alınması ve “iyi insan” yetiştirilmesi, bu çalışmaların disiplinler arası yaklaşımla diğer derslerle bütünleştirilerek uygulanmasına, katılımcıların gönüllü ve etkin desteğinin sağlanmasına, sistemli ve planlı çalışmalarla yürütülmesine bağlıdır. Yapılan bu çalışma, değerler eğitimi alanında ilkököl sınıf öğretmenlerinin uyguladıkları yöntemleri ve bu süreçte aile ve çevrenin etkisini tespit etme açısından önemlidir. Öğretmen davranışlarının değer öğretiminde öğrenci üzerindeki etkinliğini ve diğer etkenlerin süreçteki olumlu ve olumsuz katkılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Evrensel ve İnsani değerler, Öğretmenler, Öğretmen Görüşleri, Değerlerin Kazandırılması.

ABSTRACT

Our values in our personal and social life are an important and indispensable part of our lives. We even direct our lives and make decisions in accordance with these values. The major part of the values we share with the society are acquired in educational institutions. Therefore, the opinions of classroom teacher regarding the education process of universal and humanitarian values are very important. The purpose of this study is the determination of the applied methods and techniques of classroom teachers during the education process of “universal” and “humanitarian” values at the elementary school level and the effects of the family, school and environment on this process. This is a qualitative study conducted for the evaluation of the education process of universal and humanitarian values in elementary school students under the consideration of the opinions of classroom teachers. The study group of this study is consistent of primary school classroom teachers working in various schools in the Province of Sakarya during the 2014-2015 school year. The data was obtained from 30 teachers with the face-to-face interview method and observation forms containing 6 questions. The data obtained from the interviews was analysed with the descriptive analysis method. According to the results obtained from the study, the methods for the student acquisition of universal and humanitarian values which are mostly used by classroom teachers are drama, case studies and empathetic thinking. If the effects of this on the students is considered, the teachers pointed out that they were also considering being a role model during the internalisation process of the universal and humanitarian values. They expressed the opinion that, during the acquisition process of universal and humanitarian values the cooperation of the family-school-environment and the consistency thereof is important, that the support of the family is always a necessity and that the environment is very important. As a result it can be inferred that, the obtainment of efficient results from value education techniques and raising “good individuals” is dependant on the unification of these techniques together with other school

subjects under an inter-disciplinary approach and the ensurance of the wilful and effective support of the participants and conduction of systematical and planned studies. This conducted study is important regarding the determination of the methods in used by elementary school classroom teachers for the education of values and the importance of the family and environment during this process. It aims to provide explanation for the positive and negative effects of the effectiveness and other factors of teacher behaviours during the value teaching process.

Keywords: Value education, Universal and Humanitarian values, Teachers, Teacher Opinions, Value Acquisition.

GİRİŞ

Toplumların sahip olduğu değerler, en büyük hazineleridir. Değerler, kişiye ve toplumlara özgürlük getirir ve insanın kendine yeterli olma durumunu kapsamlı şekilde geliştirir. Kendi içimizde değerleri üretip geliştirirken, bir yandan da bunu diğer insanlarla paylaşıyoruz.

Değerler konusu, hızla değişmekte olan global dünya üzerinde etkin şekilde var olabilmek içinve yerini koruyabilmek adına önem taşımaktadır. Toplumsal gelişmelerin sonucu olarak ortaya çıkan yeni düzenlemelerin sağlıklı işleyebilmesi, karşılaşılan yeni durum ve problemlere karşı fertlerin sağlıklı karar verme mekanizmalarının geliştirilmesi, evrensel ve insani değerlerin öğretilmesi ve içselleştirilmesiyle bağlantılıdır. (Erdil ve Kağıtçıbaşı, 2000). Değerler eğitime olan ihtiyacımız; bu değerlerin günümüzde karşımıza bu kadar sık çıkmasına yol açmıştır. (Tahiroğlu, Yıldırım ve Çetin, 2010:235)

Küreselleşme olgusu ile daha da fazla ihtiyaç duyulur hale gelen ‘değer eğitimi’, pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de etkili olmaktadır. Ayrıca günümüzde çoğumuzun kaybettiğimizden bahsettiğimiz “bireyin, tüm insanların ve insanların faydası için, kişisel bencil zevk ve isteklerinden vazgeçmesine dair değerleri” kazanması ve bunları yaşamına aktarabilmesi amaçlanmaktadır. İşte bu noktada eğitimin büyük önemi ortaya çıkmaktadır.

Değerler ve değer eğitimi, günümüzde ahlak eğitimi, karakter eğitimi, irade eğitimi (Akbaş, 2008; Balcı ve Yelken 2010) olarak karşımıza çıkmaktadır. 1900’lü yıllarda başlayan değerler eğitimi çalışmaları II. Dünya Savaşı sonrasında geleneksel yöntemlerle yürütülürken, 1960’lı yıllarda ahlaki muhakeme ve değer analizi gibi yöntemler ön plana çıkmıştır. 1980’li yıllarda değer eğitiminde gerilemenin yaşandığı bir dönem iken (Tokdemir, 2007: 37) son yıllarda yeni yöntem ve programlarla tekrar uygulama sahasına girmiştir.

Okullar artık sadece akademik eğitim veren ve bu yönde başarıyı hedefleyen kurumlar değildir. Evrensel ve insani değerleri öğretmek öğrencilerin bu değerleri kazanmaları ve davranışa dönüştürmeleri için çok önemli yere ve öneme sahiptir. Bu yüzden eğitimin önemli amaçlarından biri haline gelen değerlerin kazandırılması için uzun vadeli amaç hedef ve çalışmalar düzenlenmektedir. Okullarda da bu eğitim sürecinde en önemli görevi eğitimciler üstlenmektedirler. Değerlerin kazandırılması amacıyla değişik yöntemler ve teknikler geliştirilerek eğitimciler tarafından uygulanmaktadır.

Milli eğitim kanun ve yönetmelikleri, uygulanacak program ve sistemi genelgelerle yayımlayarak ortaya koymuş ve bildirmiş, yapılabilecek uygulama örnekleri göstermiştir. Fakat eğitim kurumlarında bunu düzenleyici hayata geçirecek olan yine eğitimcilerdir.

Çocuk, doğduğu andan itibaren aile içinde ve öncelikle anne-babasından bazı değerleri öğrenmektedir. Değer eğitimi bu süreçte, informal bir şekilde ve çoğu zamanda aile bireylerinin sahip olduğu değerlerin öğretilmesi şeklindedir. Çocuk daha büyüdükçe ve sosyalleştikçe, diğer yetişkinlerden, yakın çevreden ve akran grupları gibi farklı kaynaklardan değer edinimini sürdürür. (Demirtaş, 2009:7).

Değer eğitiminde hedef, değerleri öğrenen ve bunları davranış haline getirerek hayatını evrensel ve insani değerlere uygun şekilde yönlendiren bireyler yetiştirmektir. Evrensel ve insani değerlerin

öğretimi anlatarak veya sadece tanımlamalarla yapılamaz. Doğrudan yaşantı ve örnek uygulamalarla içselleştirilebilir yani yaşanılarak kişilik boyutuna getirilebilir.

Öğrencileri yaşadığı topluma faydalı, sorumlu birer vatandaş olarak yetiştirmek, eğitim kurumlarının amaçlarının başında gelmektedir. Özellikle ilköğretim birinci basamağı, öğrencilere evrensel ve insani değerleri kazandırmada en etkili olduğu kabul edilen dönemdir.

Düşünen, karar veren ve vardığı sonuçlara göre hareket eden bir varlık olan insan, yaşadığı toplumdan etkilendiği gibi, yaşadığı toplumu da etkileyebilmektedir. Değerli ve saygın bireylerin varlığı her zaman ve her toplum için önemli ve gereklidir. Bu amaçla 2005 yılında yenilenen ilköğretim programında değerler eğitimi geniş yer almaktadır.

Her toplumun sahip olduğu, yaşatmak ve gelecek nesillere taşımak istediği milli ve manevi değerleri vardır. Toplumlari, diğer toplumlardan farklı kılan özelliklerinin başında bu manevi değerleri gelir.

Değerler, sosyal içerikli bir kavramdır. Günlük yaşam içerisinde aile içinde, akraba, yakın çevre ile ilişkilerde, düğünde, bayramlarda, yasta, her zaman her yerde sosyal hayatımızın içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle, yarınla hazırlamaya çalıştığımız öğrencilere bu değerlerimizin öncelikle eğitim yoluyla verilmesi önemli ve gereklidir. Eğitim-öğretim sürecinde öğrencilere, milli, evrensel ve insani değerlerin belirlenip kazandırılması gerekir. (Akbaş, 2004).

Değerler, insanların olaylar karşısında verdikleri tepkileri, yaptıkları tercih ve uygulamaları hatta kendileri ve diğer insanları ve olayları değerlendirmede kullandıkları önemli ve farklı kriterleri belirler. Kısaca kişinin tüm hayat görüş belirleyerek, buna göre yaşamını yönlendirmesini sağlar. (Akarsu, 1994; Akt. Çavdar, 2009).

Değerlerin çocuklara nasıl kazandırılacağı ile ilgili görüş ve uygulamalar zaman içerisinde çeşitlilik göstermiştir. Bir kısım uygulayıcılar anlatım, öğüt, kurgu, telkin, hikayeden sonuç çıkarma vb. tekniklerle doğrudan çocuğun zihinsel be bedensel eğitim-öğretimine yönelik yöntemleri tercih ederken, bazı uygulayıcılar ise yansıtıcı düşünce, sorgulama, akıl yürütme ve karar verme, öznel yargılarda bulunma, kendini ifade gibi kazanıma yönelik program ve uygulamaları tercih etmektedirler. Akıl yürütme, empatik yaklaşım, işbirliği geliştirme, örnek olay inceleme ve yorumlanması evrensel ve insani değerlerin öğretiminde öne çıkan en temel uygulamalardır.

Toplumsal devamlılığın sağlanmasında milli manevi değerlerin ve kültüre ait geleneksel unsurların yeni yeni nesillere öğretilmesi ve geleceğe ulaştırılması çok önemlidir. Burada da ailenin rolü büyüktür. Çünkü ilk olarak öğrenim ve denemelerini, çocuk aile içinde görür ve uygular. Çevrenin ve özellikle ailenin sahip olduğu düşünce tarzı ve inanç sistemi, çocuğun kabul ve yargılarını da belirler. Ailede öğretilen ve atılan bu temeller insan hayatının her aşamasında etkisini gösterir, onun tüm hayatını ve kişiliğini şekillendirir. (Özkan, 2006, 78).

Milli Eğitim Temel Kanununda ve uygulanmakta olan programlarda, temel değerlerin kazandırılması amacı açıkça ifade edilmiştir. Temel Kanunda milli eğitimin amaçları sıralanırken beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş, hür ve bilimsel düşünme gücüne, insan haklarına saygılı, sorumluluk sahibi, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmekten bahseder. (Vural, 2009).

Yürürlükte olan Milli Eğitim Programında evrensel ve insani değerler; özsaygı, özgüven, hoşgörü, saygı, barış, yardımseverlik, dürüstlük, adalet, milli değerlere bağlı olma, toplumsallık, vatanseverlik, sabırlı olma, yeniliklere açık olma gibi özellikler olarak sıralanmıştır. Bunun yanı sıra ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin insan haklarına saygılı, vatanını ve milletini seven ve koruyan barışçı, hoşgörülü, toplumsal dayanışma ruhu taşıyan, yardımsever, çalışkan ve sorumluluk sahibi, büyüklerine saygılı ve sevgi dolu bireyler olarak yetişmeleri amacıyla evrensel ve insani değerlerin kazandırılması gerektiği belirtilmiştir. (MEB, 2005).

Bunun yanında ilköğretim çağındaki her çocuğun; milletinin milli ve manevi değerlerini benimsemiş, Atatürkçü, ruh, beden ve zihin yönünden sağlıklı, uyumlu ve dengeli şekilde yetişmiş, çevreyi koruyup geliştiren, kendine hedefler koymuş ve bunlara ulaşmak için çaba sarf eden, başarılı olacağına dair ve her konuda kendine güveni olan genç nesiller yetiştirilmesi amaçlanmıştır (MEB, 2005).

Yine bu programda milli, manevi ve ahlaki değerler de belirlenmiştir. Barışseverlik, fedakârlık, onuruna ve özgürlüğüne düşkünlük, kahramanlık, vatanseverlik, misafirperverlik, merhamet, yardımseverlik gibi değerlerdir. (MEB, 2005).

Milli eğitim programlarında değerler eğitimiye yönelik uygulanması istenilen yeni yaklaşımlar belirtilirken özellikle değer analizi açıklama ve muhakeme yöntemlerini kullanmaları öğretmenlere önerilmektedir. Bu yeni yaklaşımlar geleneksel telkinci anlayışın yerini değer gerçekleştirmeci yöntemin aldığı göstermektedir. Uygulamalarda daha çok öğrenci merkezli, çoklu zeka kuramına uygun etkinlikler düzenlenmesi ve öğrencinin daha fazla aktif hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Yapılan araştırmalar değerlere ait özellikleri kazanan bireylerin yaşamda daha başarılı ve mutlu olduklarını göstermektedir. Bu nedenle okullarda değerler eğitimi diğer bilişsel dersler kadar belki de daha fazla oranda önem verilmeli ve zaman ayrılmalıdır.

Eğitim süreci içerisinde evrensel ve insani değerlerin öğrencilere öğretilmesi kimi zaman diğer derslerin konuları içerisinde verilmeye çalışılmış, bazen de ayrı özel uygulama ve etkinlikler yapılmıştır. Ancak etkili ve verimli bir sonuç alınabilmesi için, evrensel ve insani değerlerin öğretiminin tesadüfi çalışmalara bırakılmaması, belli bir program dahilinde sürdürülmesi gerekmektedir.

Günümüzde ülkeler, eğitim sistemlerini içinde olduğumuz çağın gereklerine ve ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlemek için yoğun çaba sarf etmektedirler. Evrensel ve insani değerlerin günümüz toplumlarına uyarlanması ve genç nesillere kazandırılması kuşkusuz sosyal bilimlerin ve özellikle de eğitimin konusudur (Arslan, 2006:182). Bu nedenle eğitim kurumlarında değerler eğitimi konusunda farklı öğretim kademeleri ve yaş gruplarına göre çeşitlendirilmiş eğitim programlarına ihtiyaç vardır. Şüphesiz bu alanda eğitimin sorumluluğunun sadece okula ve öğretmenlerde olduğunu görmek doğru bir yaklaşım değildir. Ancak öğrencilerin okulda geçirdikleri uzun zamanı gözönünde bulundurduğumuzda, kazandırılacak iyi ve doğru davranışlar için okulun önemi ortaya çıkmaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2014–2015 eğitim-öğretim yılında SAKARYA ilinde farklı okullarda görev yapmakta olan 30 ilköğretim sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Görüşme yöntemi ile öğretmenlerden, 6 sorudan oluşan gözlem formları ile veri toplanmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerden 17'si kadın, 13'ü erkek öğretmendir.

Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler:

CİNSİYET	f	%
ERKEK	13	44
KADIN	17	56
TOPLAM	30	100

YAŞ ARALIĞI	f	%
20-25	1	4
26-30	6	20
31-35	8	26
36-40	3	10
41-45 VE ÜZERİ	12	40

KIDEM YILI	f	%
1-5 YIL	4	13
6-10 YIL	9	30
11-15 YIL	3	10
16-20 YIL	4	13
21 VE ÜZERİ	10	33

Mezun Olunan Okul Türü	f	%
Sınıf Öğretmenliği	25	84
Eğt. Fak. diğer bölümler	2	6
Diğer Fakülteler	3	10

Araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir. Öğretmenlere matbu şekilde hazırlanmış görüşme formlarını, yazılı olarak cevaplandırmaları istenmiş ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz; betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:224). Görüşme yapılan öğretmenlerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenler G1, G2, G3 ... şeklinde gösterilmiştir.

BULGULAR

İlkokul öğrencilerinde evrensel ve insani değerlerin kazandırılma süreci ile ilgili ilkökul sınıf öğretmenlerinin görüşleri tablolar halinde aşağıda gösterilmektedir. Görüşme yapılan 30 öğretmen den tümü evrensel ve insani değerleri öğrencilere kazandırmak için ders içi ve ders dışı faaliyet ve etkinliklere yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin sosyal çevrelerinden ve basın yayın organlarından etkilenme oranının yüksek olduğu ve bu anlamda okul- aile işbirliği ve tutarlılığının önemi üzerinde durmuşlardır. Öğretmenlerin yaptıkları çalışmalar tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilere evrensel ve insani değerleri kazandırmak için, sınıf içinde grup halinde ve bireysel olarak, ne gibi etkinlikler düzenliyorsunuz?

Tema (Kategoriler)	Kodlar	n	%
	Görsellerden yararlanıyorum (G1, G2, G4, G6, G8, G12, G13 G14, G18, G21, G23, G24, G25,	14	46

Yapılan etkinlikler	G26)		
	Yaparak- yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak etkinlikler (G2, G5, G8, G27)	4	13
	Güncel olaylar üzerinde değerlendirmeler (G4, G7, G11,G12,)	4	13
	Drama etkinliği yapıyorum (G3, G4, G6, G7, G8, G11,G19,G20,G23, G26,)	10	33
	Doğaçlama anlatımlarla kendilerini ifade etmelerini sağlıyorum(G2, G6)	2	6
	Bireysel görüşmeler yapıyorum(G13, G18, G20)	3	10
	Çeşitli oyunlar oynuyoruz. (G3,G9, G19, G24,G25)	5	16
	Sorumluluk veriyorum (G1,G13)	2	6
	Örnek olmaya çalışıyorum.(G14, G23, G29)	3	10

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilere evrensel ve insani değerleri kazandırmak için, sınıf içinde grup halinde ve bireysel olarak yapılan etkinlikler sorulduğunda; derslerde etkin şekilde görsel malzemeler kullanıldığı tespit edildi. Bu % 46 lık oranla en fazla verilen cevaptı. Bunun yanında drama etkinliği uyguluyorum % 33, çeşitli oyunlar oynatıyorum cevabının da % 16 lık yer bulduğunu tespit ettik. Bunların yanında yaparak- yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak etkinlikler ve güncel olaylar üzerinde değerlendirmeler yapmak cevapları da % 13 lük oranda karşımıza çıktı. Öğrencilerle bireysel görüşmeler yaptığını söyleyen öğretmenler % 10 iken, rol model olarak örnek olmaya çalıştığını belirten de yine % 10 idi. Çeşitli çalışmalarda öğrencilere sorumluluk veriyorum cevabı ise % 6 olarak görüldü.

Öğretmenlerin görüşlerinden alınan birebir alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

Bireysel ve grup halinde etkinlikler düzenliyorum. Aralarında sevgi ve saygı ile yaparak- yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak etkinlikler yapıyoruz. Doğaçlama anlatım ve sunumlarla kendini ifade etmelerini sağlıyorum. Görsellerden ve bilgisayardan yararlanıyorum. (G2)

Onların seviyesindeki güncel haberlerden, sınıf içindeki birbirimize olan davranışlardan ve aile içindeki yaşantılardan yararlanarak insanlarda olması gereken sevgi, saygı, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma vb. birçok değerleri anlatıyorum, örneklendiriyorum, bazen drama yapıyorum, bilişim teknolojilerinden yararlanarak düzeylerinde slayt, video vb. izletiyorum. Onlara empati kurmanın önemini anlatıyorum. (G4)

Drama etkinliği yapıyoruz. Meydana gelen olaylar üzerinde değerlendirmeler ve örneklemeler yaparak fırsat eğitimi sağlıyoruz. (G7)

Olumsuz davranışlara yönelik davranış değişikliği etkinliği yapıyoruz. (G15)

....İşlediğimiz konularla bağlantı kurarak drama etkinlikleri, hikaye yazma, afiş hazırlama, resim çizme gibi etkinlikler yapıyoruz. (G26)

Tablo 2- Kazandırılmak istenen evrensel ve insani değerlerin kalıcı olması için hangi uygulamaları yapıyorsunuz? Önerileriniz nelerdir?

Tema (Kategoriler)	Kodlar	n	%
değerlerin kalıcı olması için yapılan uygulamalar	Empati kurmalarını istiyorum (G2, G4, G6, G18, G24,)	5	16
	Drama etkinliği yapıyoruz. (G2, G7, G16, G19)	4	13
	Kendim model olmaya çalışıyorum (G3, G5, G20, G22)	4	13
	Güncel olaylar üzerine beyin fırtınası (G12, G13, G15, G19,)	4	13
öneriler	Yaparak- yaşayarak öğrenebilecekleri ortamlar yaratılmalı (G1, G2, G12, G24, G26)	5	16
	Kendi düşünce ve sahip oldukları değerleri açıklamalarına fırsat verilmeli. (G4, G13,)	2	6
	Çocuğa kendini ispatlama ve bağımsız iş yapabilme imkanı sunulmalı. (G6, G7,)	2	6
	Empati yeteneği geliştirecek grup aktiviteleri düzenlenmeli (G6, G18)	2	6
	Öğretmen bu konuda iyi bir rol model olmalıdır. (G5, G20, G21, G22)	4	13

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin evrensel ve insani değerlerin kalıcı olması için öğrencilerden, en fazla empati kurmalarını istediklerini %16 oranında gördük. Drama etkinliği yapıyoruz, kendim model olmaya çalışıyorum ve güncel olaylar üzerine beyin fırtınası yapıyoruz cevabı veren öğretmenlerin oranı %13 olarak eşit şekilde idi. Verilen öneriler kısmında öğrencilere yaparak-yaşayarak öğrenebilecekleri ortamlar yaratılmalı cevabı %16 olarak en yüksek oran şeklinde idi. Öğrencilere öğretmenin rol model olması gerektiği görüşü de %13 oranda yer buldu. Bunların dışında kendi düşünce ve sahip oldukları değerleri açıklamalarına fırsat verilmeli, Çocuğa kendini ispatlama ve bağımsız iş yapabilme imkanı sunulmalı, empati yeteneği geliştirecek grup aktiviteleri düzenlenmeli önerileri de % 6 lık oranla dikkat çekici cevapları.

Öğretmenlerin görüşlerinden alınan birebir alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

Empati kurmalarını istiyorum. İyi ve kötü davranışların ne olduğunu fark ettirmeye çalışıyorum. Çocuğa kendini ispatlama ve bağımsız iş yapabilme imkanı sunulmalı. (G6)

Drama etkinliği yapıyoruz. Meydana gelen olaylar üzerinde değerlendirmeler ve örneklemeler yaparak fırsat eğitimi sağlıyoruz. (G7)

....Kalıcı olması için oyunlaştırılan etkinlik sonucunda “ bu oyundan neler öğrendik. Siz de buna benzer olaylar yaşadınız mı?” şeklinde sorularla ana fikir bulduruyorum. (G2)

Kazandırmak istediğim davranışla ilgili olarak kendim model olmaya çalışıyorum. Ayrıca velileri bu konuda bilinçlendirmeye çaba harcıyorum. Çocuklara vermek istediğim değerleri net bir biçimde ifade ediyorum. Bunları yapmaları sonunda kendilerinin kazançlı olacağını vurguluyorum. Yaptıkları işin karşılığında gördükleri kazancı fark etmelerini sağlamaya çalışıyorum. (G21)

Tablo 3-Öğrencilere evrensel ve insani değerleri kazandırmada çevrenin ne gibi etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?

Tema (Kategoriler)	Kodlar	n	%
değerleri kazandırmada çevrenin etkisi	Çevrenin etkisinin büyük olduğunu düşünüyorum (G1, G2, G5, G9, G23, G24, G26, G27, G29,)	9	30
	Olumsuz etkisi olduğunu düşünüyorum (G4, G18, G19, G25, G28)	5	16
	İletişim araçları en büyük çevreyi oluşturmaktadır (G4, G11,)	2	6
	Çevrenin olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum. (G14, G17,)	4	13
	Öncelikle ailenin ve akrabaların etkili olduğunu düşünüyorum (G12, G16, G21, G28)	4	13

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilere evrensel ve insani değerleri kazandırmada çevrenin etkisinin büyük olduğunu düşünüyorum cevabı %30 ile en yüksek orandadır. Olumsuz anlamda etkilediğini düşünenlerin oranı % 16, daha çok aile ve yakın çevrenin etkili olduğunu düşünenlerin oranı da % 13 dür. Çevre etkisini olumlu olarak değerlendirenlerin oranı ise % 6 olarak görülmüştür.

Öğretmenlerin görüşlerinden alınan birebir alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

Çok etkili olduğunu düşünüyorum. Tüm değerleri çevrenin oluşturduğuna inanıyorum. (G2)

Bu konuda en büyük etki yakın çevreden başlıyor. Çocuklar yaşadıkları çevreden olumlu ya da olumsuz etkilenirler. Çevresinin evrensel ve insani değerler konusunda duyarlı olması bu davranışları kazanmış olarak karşınıza çıkarır. Aksi durumda bu davranışları vermek zorlaşır. Çocuk kendini çevresi ve öğretmeni arasında sıkışmış hisseder. Bu da onu yanlış davranışlara itebilir (yalan söylemek, kendini kapatmak gibi) (G21)

Değer eğitimi, günlük hayattan ayrı değildir. Hem ailede hem de diğer sosyal çevrede devam eder. (G22)

Sosyal çevre çok önemli. Anne babaların yaşanacak ev seçerken bile çevreyi dikkate almaları gerekmektedir. Atalarımız bile ev alma komşu al demişler, alt yapısında bu konunun olduğunu düşünüyorum. (G29)

Tablo 4- Öğrencilere evrensel ve insani değerlerin kazandırılması konusunda okul-aile işbirliği nasıl olmalıdır?

Tema (Kategoriler)	Kodlar	n	%
okul-aile işbirliği	Aile ve okul işbirliği içerisinde olmalıdır (G1, G2, G5, G12, G17, G20, G22,G26,)	8	26
	Sürekli iletişim halinde olmalı. (G3, G7, G8, G13, G23)	5	16
	Tutarlı ve uyumlu olmalı. (G6, G11, G13, G15, G27,G29)	6	20
	Ailelerin eğitimi çok önemli (G2, G4, G9, G16, G19, G21,G28,)	7	23
	Veli toplantıları sık düzenlenmeli. (G6, G7,G12, G16, G21, G22)	6	20

Tablo 4 incelendiğimizde, evrensel ve insani değerlerin kazandırılması konusunda okul-aile işbirliği içerisinde olmalı cevabı % 26 ile ilk sırada yer aldı. Aile ve okul birbiri ile uyumlu ve tutarlı olmalı diyen katılımcı % 20 iken, aile ve okul sürekli iletişim halinde olmalı cevabı % 16 olarak görüldü. Bunun yanında çeşitli şekillerde ailelerin de eğitilmesi gerektiğini dile getiren katılımcı oranının % 23, sık sık veli toplantısı yapılması gerektiğini düşünen öğretmenlerin de % 20 olduğu tespit edildi.

Öğretmenlerin görüşlerinden alınan birebir alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

Öncelikle öğretmen yetiştiren kurumlarda evrensel ve insani değerlerin uluslararası normlara uygun olarak planlanması ve referansların evrensellik olması gerektiğini düşünüyorum. Daha öğrenciler okula başlatılmadan önce ailelerin okula alınması ve ciddi bir eğitimden geçirilmesi gerekir. Bunun içinde ilköğretim haftasından önce en az iki hafta velileri sınıflara almak ve eğitmek gerektiğini düşünüyorum. “Öğrenciler dışarda veliler içerde” projesi olabilir. Ayrıca dönem içerisinde karşılaşılan sorunları çözmek ya da verilmek istenen değerleri verebilmek için öğrenciden önce veli bilgilendirilerek evde uygun ortamın sağlanması istenebilir.G2

Sürekli iletişim halinde olmalı. Eğitim ailede başlar, okulda devam eder, çevre tamamlar. Hatalar da güzel davranışlar da birlikte oluşturulur ya da düzeltilir.G3

Tutarlı ve uyumlu olmalı. Söylenilenleri okul ve aile birlikte uygulamalı. Veli toplantıları sık yapılmalı ve katılım sağlanmalı. Hem okulda hem aile içinde çocuğun fikirlerine saygı gösterilmeli.G6

Öğrencinin çevresinde aile ve okul ilk sıradadır. Bu sebeple ikisinin koordineli çalışması değerler oluşturmada çok önemlidir. Sürekli iletişim halinde olmak ve olumsuz davranışı anında düzeltip olumlu davranışı pekiştirmek için iletişimler önemlidir. Tutarlı davranış sergilenmelidir.G13

Öğrenci, duyduklarının doğru olduğuna inanması için okulun ve ailenin aynı dili konuşması gerekir. Öğrenci “doğrusu bu ama yapmasam da olur” diye düşünmemelidir.G27

Tablo 5-Öğrencilere kazandırmaya çalıştığınız bu değerlerin toplumun değişim ve gelişiminden ne kadar etkilendiğini düşünüyorsunuz?

Tema (Kategoriler)	Kodlar	n	%
bu değerler toplumun değişim ve gelişiminden ne kadar etkilenir?	Çok fazla etkilenmiyorlar. (G3, G5, G19,)	3	10
	Büyük ölçüde etkilenir (G1, G2, G4, G13, G14, G18, G23, G27, G25, G28,)	10	33
	Az da olsa etkili oluyor.(G6, G9,)	2	6

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilere kazandırmaya çalıştığınız bu değerlerin toplumun değişim ve gelişiminden büyük ölçüde etkilenir cevabı %33 lük oranla ilk sırada yer aldı. Çok fazla etkilenmiyorlar görüşü % 10 iken, az da olsa etkilenir diyen öğretmenler % 6 lık oranla görüldü.

Öğretmenlerin görüşlerinden alınan birebir alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

Ne yazık ki kalıcı bir değişimi yapabildiğimizi düşünemiyorum. Aile ve yakın çevrenin etkisi bizlerden daha fazla ve bizim okullarda yaptıklarımızla aile ortamı çakıştığında kaybeden biz oluyoruz. Aileyi inandıramadan başarı şansımız çok düşük. (G2)

Etkileniyor ancak okul ve ailede bu değerler iyi verilirse çocuk bu değişimden etkilenmez. (G5)

Toplum tarafından desteklenmeyen öğrenmeler kalıcı hale gelmeyecektir. (G8)

Okuldaki bu alanda yapılan etkinliklerin yeterince etkili olmadığını çünkü günlük hayatında çok farklı bir kültürden gelen insanlarla iletişimi onu daha çok etkilemekte, yaptığımız iş havanda su dövmeye benzemektedir. (G15)

Toplumdaki her türlü değişme özellikle öğrencilerde çok etkili olarak kendini göstermektedir. Popüler kültür ve moda gibi değişkenler öğrencileri çok çabuk etkilemekte ve değerleri yok etmektedir. (G28)

Tablo 6- Kazandırılmak istenen evrensel ve insani değerlerin öğretimi konusunda ders içeriği haricinde (ifade ve beceri derslerinde ve ders dışı etkinliklerde) yapılabilecek etkinlikler nelerdir?

Tema (Kategoriler)	Kodlar	n	%
Ders harici yapılabilecek etkinlikler	Ailelere eğitim seminerleri verilebilir (G1, G9, G23)	3	10
	Öğrencilere sorumluluklar verilmesi (G10, G12, G14, G21, G26, G28, G29)	7	23
	Çeşitli oyunlar (G3, G5, G6, G16, G19)	5	16
	Drama, resimli hikayeler, masal (G3, G4, G7, G8, G13, G18, G22)	7	23

	Rol modellik ve örneklem olma (G15, G20, G23)	3	10

Tablo 6 incelendiğinde evrensel ve insani değerlerin öğretimi konusunda ders içeriği haricinde (ifade ve beceri derslerinde ve ders dışı etkinliklerde) yapılabilecek etkinlikler olarak drama, resimli hikayeler, masal uygulamaları % 23 ve yine öğrencilere sorumluluklar verilmesi %23 olarak yer aldı. Öğrencilere çeşitli oyunlarla eğitim veriyorum cevabı % 16 iken, ailelere eğitim seminerleri verilebilir cevabı % 10 olarak görüldü. Öğretmenin rol model ve örneklem olması ise cevaplarda % 3 yer buldu.

Öğretmenlerin görüşlerinden alınan birebir alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

Öğrencilerden ziyade bu konuda velilerin bilgilendirilmesi gerektiği düşüncesindeyim. Öğrenci-veli birlikte bulundukları bir öğrenme ortamı oluşturulabilir. Rol değişim etkinlikleri düzenlenebilir. (G1)

Bireyci olmayan toplumcu bir kişilik kazandırmak için gereken her türlü etkinliği yaparım. İş birliğinin güzelliğini vermeye çalışırım. Bana necilikten uzak, neme gerçekçilikten uzak, soran, sorgulayan, yargılayan ve sorunun parçası ise çözüme katılmak ve mücadele etmesi gerektiğini kavratacak seviyelerine uygun etkinlikler yaparım. (G2)

Derslerde ve ders haricinde yapılacak çalışmaların tamamı ile işe çözüm sağlayacağına, inanan biri değilim. Bu çalışmalar sadece çalışma basamaklarından biri olarak ele alınmalı. Ayrıca kültürel iletişim içerisinde bireylerin rol model olarak kabul edeceği ve bilgi basamağının ardında bireyin idrak edebileceği ortamlarının da oluşması gerekmektedir. Bilgi olarak alınan, eyleme dönüştürülemeyince kalıcı olmaktan çıkar. Bunun için motivasyonun sürekliliğine ve beyinden kalbe iniş basamağında hareketlilik gerçekleşmelidir. Rol modellik ve örneklem olma bu aşamada ön plana çıkmaktadır. (G20)

Drama çalışmaları, empatik düşüncelerini sağlayacak etkinlikler yapılmalıdır. Çocuklarımızın insani değerleri içselleştirmesi ve bunları davranışa dökmesi için proje çalışmaları, yurt ziyaretleri vb. etkinlikler yapılabilir. Çizgi film, tiyatro, sinema, kitap tavsiyeleri, öykü-şiiir-kompozisyon yarışmaları, drama faaliyetleri, geziler, seminerler, konferanslar düzenlenebilir ve çocuklar bunlara yönlendirilebilir. (G22)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, öğretmenlerin ilkökul öğrencilerine evrensel ve insani değerleri kazandırma sürecinde yaptıkları uygulamalar görüşme yöntemiyle incelenmiş temel eğitim programında belirtilen bu değerlerin öğretmenler tarafından hayata nasıl ve ne kadar geçirilebildiği araştırılmıştır.

Görüşme sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin okul içi ve okul dışı ders ve faaliyetlerde daha çok grupta öğretim tekniklerini kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür. Drama uygulamaları öğretmenlerin en fazla kullandıkları yöntem olarak dikkat çekmiştir. Görev yapan öğretmenlerin öğrenci merkezli etkinliklere daha çok yer verdikleri de olumlu bir gelişme olarak görülmüştür.

Evrensel ve insani değerlerin öğretiminde tek bir yöntemin yeterli olamayacağı ve bu yüzden farklı konularda değişik yaklaşım ve yöntemlerin uygulanmasının gerekli olduğu da görülmüştür. Özellikle öğrencilerin konunun içine girmelerini sağlayacak yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat tanıyan etkinliklere öncelikli olarak yer verilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Değerler eğitiminde öğretmenin önemliliği ve çocuk üzerinde etkililiğinin çok fazla olması dolayısıyla; öğretmenin rol model olduğu, görüşmeciler arasında genel kanaat olarak görülmüştür.

Öğretmenler, öğrencilerin içinde bulundukları sosyal çevreden büyük oranda etkilendiklerini gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Hatta okulda öğretilenler ile çocuğun çevresinde gördüklerinin farklı ve birbiriyle çakışır durumda olduğunda, çevre etkisinin üstün geldiğini ve okulda öğretilmeye çalışılanların etkisizleştiğini belirtmişlerdir.

Özellikle teknolojik imkanların artmasıyla öğrencilerin internet üzerinden sosyal medya bağlantılarının olumsuz etkilerinin giderek arttığı da gözlemlenmektedir. Olumsuz içerikli film ve görsellerin çocuklardan uzak tutulması için aile ve yakın çevrenin azami dikkatli davranmasının önemi belirtilmiştir. Televizyon, filmler, görsel yayınlar, internet teknolojisi, sanal alem vs. bu değerlerin yok olmasına sebep olmaktadır görüşünü savunan katılımcılar yanında, bu değerlerin aile ve okulda sağlam bir zemine oturtulduğu takdirde öğrencilerin bundan çok fazla etkilenmeyeceğini savunanların olması da dikkat çekicidir.

Hem öğretim uygulamaları süresince hem de karşılaşılan sorunlarda okul ile ailenin uyumlu ve aynı çizgide tutarlı hareket etmesinin önemi üzerinde hemen hemen bütün katılımcılar hemfikir olmuştur. Bu amaçla ailenin öğretmen ve okul ile devamlı iletişim halinde olması ve yine aile ve yakın çevrenin öğretmene ve okulda uygulanan eğitim programına yardımcı ve destek olması gerektiği belirtilmiştir.

Bu araştırmada dikkatimizi çeken bir nokta da ilkökul sınıf öğretmenlerinin yüksek lisans ve doktora eğitim çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığıdır. Bu konuda sınıf öğretmenlerinin teşvik edilmesi ve gerekli kolaylıkların sağlanması gerekmektedir.

ÖNERİLER

- Öğrencilerin evrensel ve insani değerlere sahip milli ve manevi değer ve kavramları bilerek bunlara sahip çıkan bireyler olarak yetişmeleri için okullarda planlı şekilde değerler eğitimi programı uygulanmalıdır. Çocukların değerlere ait özellikleri öğrenmeleri, tanımaları ve bu değerleri duyuşsal olarak kazanarak günlük yaşantılarında davranışa dönüştürmeleri için etkili bir okul ve aile ortamı ve birlikteliği sağlanmalıdır.
- Öğretmenlerin evrensel ve insani değerlerin öğretilmesi amacıyla öncelikle kendilerini geliştirmeleri sağlanarak çeşitli eğitim ve seminer çalışmalarına katılımları artırılmalıdır bu amaçla düzenlenen programlar çeşitlendirilerek öğretmenlerin bunlara devamlılığı özendirilmelidir. Öğretmenler okullarında eğitim ve öğretim dönemi boyunca öğrencilere yeterince rehberlik yapabilecek donanıma sahip hale getirilmelidir. Öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerler, değerler eğitiminde uygulanabilecek yöntemler ve yöntemlerin hayata nasıl geçirileceği hakkında öğretmen adayları ve öğretmenler eğitilmelidir.
- Evrensel ve insani değerlerin öğretiminde sadece okulda gerçekleştirilen çalışmalar yeterli değildir. Aileler de okuldaki bu çalışmaları desteklemeli, bu verilen eğitimle tutarlı bir şekilde çocuklarına örnek olmalıdırlar.

- Evrensel ve insani değerlerin çocuklara ve gençlerimize öğretiminin ve hayata geçirilmesinin önemi üzerinde durularak, özellikle ailelerle ortak hareket edilmeli ve işe koşulları sağlanmalıdır. Bu amaçla öğrenci velilerine ve yakınlarına yönelik bilgilendirici eğitim ve seminerler düzenlenmeli, veliler de eğitilmelidir.
- Bu amaçla eğitim dönemi içinde veya dışında değişik zamanlarda olacak şekilde aile ve veli eğitim programları düzenlenebilir. Alan uzmanı eğitimcilerin katılımıyla belli program dahilinde düzenlenen seminer ve konferanslar bu konuda etkili ve faydalı olacaktır.
- Evrensel ve insani değerlerin öğretimi faaliyetlerinde tüm eğitimci ve katılımcıların görüş birliği içerisinde olması ve programı desteklemesi sağlanmalıdır. Bu durum uygulanan eğitim faaliyetinin verimliliğini artıracaktır.
- Öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak ortamlar oluşturulmalıdır. Okulların fiziksel, sosyal ve teknolojik imkânları artırılmalı, öğrencilerin, kendilerini ve iletişim becerilerini geliştirecek, sosyalleşmelerini sağlayacak; bilimsel, sanatsal, sportif ve kültürel, faaliyetler artırılmalıdır.
- Evrensel ve insani değerlerin öğretimi çalışmalarının aşama aşama tüm sınıf düzeylerine ve programlara yayılması sağlanmalıdır.
- Sosyal hizmetler ve toplum hizmeti etkinlikleri ile okulda kazandırılmaya çalışılan değerlerin, davranışlara dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Bu etkinliklerde öğrencilere görev ve sorumluluk vermek, evrensel ve insani değerleri içselleştirmelerine olanak sunacaktır.
- Derslik başına düşen öğrenci sayısı azaltılmalı, ve yaratıcı düşünmeyi gerektiren değerlendirme sistemine daha fazla yer verilmelidir.
- Evrensel ve insani değerlerimizin daha etkin ve kapsamlı şekilde öğretilip etkinliklerle uygulanabilmesi için ilköğretim seviyesinde değerler eğitimi dersi konulabilir.
- Okullarda uygulanan sosyal etkinlikler kapsamında evrensel ve insani değerlerin öğretimi programında yer alan kazanımlardan yararlanılarak yeni şekillendirmeler yapılabilir.
- Sınıf içinde veya ders dışı etkinliklerde evrensel ve insani değerleri kapsayan örnek uygulamalar ve oyun tarzı etkinlikler daha fazla katılarak öğrencilerin bunu hayatlarının her alanında görüp uygulayabilecekleri örnekler yaşatılmalıdır.
- Milli eğitim temel kanununda yer alan şekliyle, değerler eğitime yönelik çalışmaların önemi ve gerekliliğine dikkat çekilerek bu amaçla öğretmenlerin yeterliliğinin ve bu alanda donanımının artırılması için çalışmalara öncelik verilmelidir.
- Eğitim fakültelerinde, özellikle sınıf öğretmenliği bölümlerinde öğretmen adaylarına, evrensel ve insani değerlerin eğitime hazırlayıcı programlara yer verilmesi etkili ve yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

Aslan, R. (2007). *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Birinci Basamaktaki Öğrencilerin Temel Bilgi, Beceri ve Değerleri Kazanma Düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

- Büyükdüvenci, S. (2003). *Değerin Değeri Üzerine*. (Editör: S. Yalçın). Değer ve Bilgi Sempozyum Kitabı. Ankara: Vadi Yayınları
- Çavdar, M. (2009). *İlköğretim Öğretmenlerinin Bireysel Değerlerinin Çok Boyutlu İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ekşi, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96
- İşcan, C. D. (2007). *İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Vural, M. (2009). *İlköğretim Okulu Programı*. Erzurum: Yakutiye Yay.
- Yılmaz, K. (2006). *İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerine Göre Kamu İlköğretim Okullarında Bireysel ve Örgütsel Değerler ve Okul Yöneticilerinin Okullarını Bu Değerlere Göre Yönetme Durumları*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Demirel, Ö. (2004). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi: İstanbul.
- Eğitim Reformu Girişimi. (2005). *Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu*.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değer Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Balcı, F. A., & Yelken, T. (2010). İlköğretim Öğretmenlerinin 'Değer' Kavramına Yükladıkları Anlamlar. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 81-90.
- Genç, S., & Eryaman, Y. (2007). *Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması*, www.aku.edu.tr/AKU/DosyaYonetimi (Erişim Tarihi:13.10.2011).
- Kunduroğlu, T. (2010). *4. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programıyla Bütünleştirilmiş 'Değer Eğitimi' Programının Etkililiğinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499-522.

Extended Abstract

Values that societies hold are the greatest treasure. Values bring freedom for persons and societies, meanwhile extensively improving the ability for a person to be self-sufficient. We share with other people these values meanwhile producing and developing them on our own. The notion of values are crucial in terms of existing efficiently and holding one's own in the global world that rapidly changes. New regulations developed as a natural result of social changes and the ability of individuals to make better decisions against new situations and problems both depend on teaching and adopting universal and humanitarian values. (Erdil & Kağıtçıbaşı, 2000) . Educational establishments are no institutions that aim academic education and such achievements anymore. Teaching the universal and humanitarian values to

students and having them behave accordingly poses great importance. Therefore long term purposes, targets and studies are being developed so as for students to gain such values that have become one of the most important purposes of education. Thinking, deciding and acting based on such decisions, a human can affect the society in which s/he lives in, meanwhile being affected by it, as well. The presence of valuable and esteemed individuals is important and necessary at all times for all societies. In that respect the education of values occupy an extensive ground within the primary education programme renovated in 2005. Universal and humanitarian values taking place in the applicable National Education programme has been featured as self esteem, honesty, justice, adherence to national values, collectivism, patriotism, patience, and open mind for innovation. In addition, it was stated that it is necessary to raise first grade students' awareness of universal and humanitarian values such as to act respectful against human rights, loving and caring for their homeland and nation, pacific, tolerant, spirited for social solidarity, philanthropist, hardworking and responsible, respective and lovable against their elders. Children start learning values at very young ages. Following the prelusive education within family; media, persons looking after the child, friends, teachers and other local societies have their impact on them. (Halstead & Taylor, 2004) It is considered that children develop moral sentiment within the first two years of their lives, and possess diversified values from their previous life of education when they start going to school. At this point, school has two main roles: combining the values present within the society (equality, respect against contrasts etc.) with the values they start developing, and adding new ones on top of that by helping them actualising and adopting such values. Opinions and applications regarding how to teach values to children has varied throughout history. Some practitioners prefer methods oriented to mental and physical education and training of the child with techniques such as expression, advice, fiction, suggestion, inferences out of stories etc., whereas others prefer programmes and applications such as reflective opinion, questioning, reasoning and decision making, subjective judgements, self-expression and acquisition. Reasoning, empathetic approach, cooperation development, case studies and their interpretation are fundamental applications in teaching humanitarian values. In this study, teachers explained that students fall deeply under the impact of their social environment they stand within. Moreover, in the case when values taught at school correlate with those taught in that environment, the latter predominates over the former, meanwhile the former becomes less effective. Especially with the increase of technological possibilities, negative impact of students' social media connections was stated to increase as well. The importance of keeping children away from films and visuals with inappropriate contents, for which immediate persons to child should take great care. Teachers support the idea that television, visual media, Internet technology, cyber world etc. all contribute towards the decay of such values. It was also seen that a single type of education falls short in terms of teaching values, and the application of further approaches and methods in various topics is necessary. It was confirmed it is required that activities that enable students to feel inside, live by, and learn should be primarily preferred. Due to the importance and effectiveness of teachers on students in teaching values, the idea of teacher as role model was generally accepted among the interviewers. Studies performed at schools are not solely sufficient in teaching values. Families as well should support these studies at school, and serve as a consistent model for them with this education. Especially families should be cooperated and families should be encouraged to take part in this process. For that matter informative seminars must be organised directed to parents and relatives of students, and parents should be education, too. Seminars and conferences organised within a specific programme with the participation of specialised trainers would be efficient and beneficial. Another point of interest within the study is the deficiency of masters and doctoral education of primary education teachers.

Encouraging form teachers and providing them with the necessary ways is required. Without doubt, it would not be appropriate to state that the responsibility of education in such fields lies on the sole shoulders of teachers. However considering the long period of time that students spend at schools, the role of school foregrounds itself in terms of good and correct behaviours to teach.

IJTASE